

măi,
La holdă mândră de grâu,
măi,
Mă dusăi pă lângă râu.

Secerai cât secerai, mă,
Văzui soare răsărind, măi,
Și soacre cu prânz venind,
măi.

Numa-a a mé soacră nu
vine,
Numa-a a mé soacră nu
vine,
Gândești că n-are la cine.

Secerai pân-la ujină,
Secerai pân-la ujină,
Mă dusăi și eu la cină.

Într-un casă, nu-ntru bine,
Într-un casă, nu-ntru bine,
Zăce soacră câtă mine:

Gata-i cina de cinat, măi,
Gata-i cina de cinat, măi,
De-ai gătat de secerat, măi?

De la Anuca Filip, 53 ani,
Suciu de Jos, 2009

Colecția AUGUSTIN MOCANU

Paștile copilăriei - simplă evocare -

După marile sărbători de la răscrucea anilor: Crăciunul, Anul Nou, Boboteaza, vreme de vreo două luni, în lumea satului patriarhal, preocuparea principală a tuturor membrilor comunității se îndrepta către nunțile și logodnele care umpleau perioada câșlegilor de iarnă.

O dată cu intrarea în Postul Sfințelor Paști, eveniment calendaristic care se petrecea mereu cam pe la sfârșitul lunii februarie sau începutul lunii martie, preocupările spirituale și gospodărești destinate întâmpinării mării Sărbători a Învierii Domnului, treceau pe primul loc, fiind sporite și de schimbările importante petrecute în sânul naturii, datorită sosirii primăverii.

Primul eveniment deosebit al etapei era *lăsatul sec* pentru Postul Sfințelor Paști, ultima duminică de dinaintea postului, când în satul nostru, gospodina fiecărei familii făcea plăcinte din făină albă de grâu. Aceasta constituia mâncarea tradițională specială a momentului, care era consumată de membrii familiei, pe tot cuprinsul acelei zile. Feciorii holtei și fetele mari, împreună cu unele perechi de tineri recent căsătoriți organizau petreceri cu joc. Din prima zi a postului, oamenii trebuiau să respecte o serie de norme cerute de biserică. Astfel: nu se mai puteau face nunți și nici alte petreceri, jocul tineretului, obișnuit în duminici și sărbători, se oprea până în a doua zi de Paști, se cerea respectarea unor restricții alimentare pentru persoanele mature și sănătoase; numai bolnavii, copiii și bătrânii aveau anumite îngăduințe de protecție.

Credem că e potrivit să notăm aici numele câtorva mâncări specifice pentru perioada Postului Mare: tăiței în moare, mămăligă acră (preparată cu borș de casă în loc de apă), zeamă de prune uscate, tăiței sau razalăi în apă (supă de legume de post), grăunțe de cucuruzi fierte, fasole frecată (pastă), zeamă de fasole înăcrită cu borș, cocoși (floricele) etc.

Latura distractivă și zgomotoasă a vieții era lăsată de-o parte și pe primul loc trecea preocuparea pentru spiritualitate. De

la Sâmbăta Sf. Teodor și până la Sâmbăta lui Lazăr, în fiecare zi de sâmbătă se făcea pomenirea morților, care s-au săvârșit în anul precedent. Pentru pomenire, familiile duceau la biserică prescuri și lumânări. După obiceiul locului, la Boju în județul Cluj, în Joia Mare avea loc sărbătoarea zilei morților. În cadrul acesteia, pentru fiecare decedat în cursul anului trecut se pregătea câte un pom - *pomul mortului* - asemenea celui făcut cu prilejul înmormântării.

Pomurile se duceau la biserică, unde preotul le sfințea. La utrenia din Joia Mare, în spațiul părții bărbătești a bisericii erau așezate în rând atâtea *pomuri*, câți săteni au plecat în anul scurs, de la Paștile anterioare. *Pomurile* erau încărcate cu daruri care se puneau de sufletele celor pomeniți, adică: *pâine rituală* (colăcei, covrigi, pomeni în formă de cruce și o prescură înfățișând o scăriță cu trei fuștei, rezemată de pom), *diferite dulciuri* (pișcoturi, turte colorate, bomboane), *fructe* (mere, prune uscate, nuci), *serpentine de floricele* înșirate pe ață, *ouă roșii* (fiindcă sunt aproape Sfintele Paști), *obiecte cu funcții magico-rituale* necesare mortului în cealaltă lume (o farfurie, o cană, o lingură, o ștergură, toate noi) și *o lumânare* (ca omul să nu se rătăcească în calea lui din lumea cealaltă). După slujbă pomurile rămâneau la biserică și erau împărțite între slujitorii acestei instituții, astfel: din șase, preotul lua trei, diacul două și fătul unu. Din pâinea rituală, fătul tăia bucățele și le împărțea celor prezenți în biserică și săracilor, dacă se nimerea să fie prezenți acolo; uneori erau chemați anume.

Fiindcă mai sus am vorbit de ziua morților, menționăm că de prin 1975-1980, bojenii plecați la lucru în mediul urban au adus în sat obiceiul occidental de a organiza la 1 noiembrie *luminație*, pentru morți. În zilele anterioare se aranjau mormintele, se făcea curățenie în jur și, eventual, se plantau flori perene pentru primăvara viitoare. La 1 noiembrie, către seară, oamenii mergeau la cimitir ducând flori și lumânări. Unii mai duceau pâine rituală, cozonac sau prăjituri și băutură, țuică sau vin, pentru a le da ca pomană de sufletele morților. Nu știu ce atitudine oficială a avut Biserica Ortodoxă Română față de acest obicei împrumutat, dar am observat că unii preoți au respectat orientarea credincioșilor și au participat la luminație alături de enoriași, urmând ca în prima sâmbătă a lunii, să facă și obișnuitele pomeniri ocazionate de Moșii de toamnă.

În întreaga perioadă a postului, ca în toată viața familiei, femeile - soții, mame și gospodine în același timp - aveau un rol foarte important. Ele își îndrumau copiii cum să se comporte în timpul postului; asigurau prepararea unei hrane adecvate familiei, ținând seamă de vârsta și starea sănătății fiecăruia; pregăteau pâinea rituală, lumânările, ștergările etc. pentru pomenirea

Colecția
IRINA BENZAR

Folclor ucrainean

Orație la nuntă

54.

Dala meni mama corovu,
Na moi u bidnu holovu.
Corovu ba paste doiete,
A meni a ba hlobti liubete
Prohnam corovu do berovu
A sama sa vernula do domu
A corovu vovti izili
A ia prisla sama do domu.

De la Ileana Biro, 67 ani,
Remeți, 2009

Colecția
CORINA IOANA
BODEA

Hori din Țara Lăpușului

55.

Mn'i-o urât badea, casa,
Nu-i bai.
Lasă-l, lasă-l, s-o urască,
Nu-i bai.
Numa' să n-o jbăduiască,
Nu-i bai.
C-am strâcat st'icu' de grâu,
Nu-i bai.
Ș-ai vinit, ș-a si târzâu,
Nu-i bai.
Ș-ai strâcat st'icu' de iarbă,
Nu-i bai.
Ș-ai vinit și ț-aș si dragă,
Nu-i bai.

De la Măriuca Benedec, 61
ani, Lăpușul Românesc,
2009

56.

Bade, de dragostea noastră,
O-nflorit un pom în coastă.
O-nflorit și s-o uscat,
C-o crezut că ne-am uitat.
Da' noi nu ne-am uitat,
Că noi iar ne-am împăcat.

De la Anastasia Gherman,
94 ani, Rohia, 2009

morților familiei, le duceau la biserică și participau la ritualul religios de pomenire, constituind, în acest fel, o adevărată forță de coeziune a familiei, un factor determinant al depozitării, păstrării și transmiterii valorilor spirituale folclorice și creștine. Majoritatea femeilor, în primul rând cele mai în vârstă, participau la slujbele oficiate de-a lungul postului și erau nelipsite de la deniile din Săptămâna Patimilor. Pe lângă sărbătorile trecute în calendarul creștin ortodox, multe femei mai țineau în Postul Mare câteva zile - numite tot sărbători - transmise și "impuse" prin tradiție. După câte îmi mai aduc aminte, printre acestea erau: *Patruzeci de Sfinți*, la 9 martie, *miercurea* din prima săptămână a postului, cunoscută la occidentali cu numele de *Miercurea cenușii* și *Miercurea dintru ele*, adică cea de la mijlocul postului. De asemenea, trebuie să menționez că în *Vinerea Mare* persoanele mature, mai ales femeile, ajunau și nu făceau lucruri specifice muncii lor: nu coceau pâine, nu spălau haine, nu torceau, nu țeseau, nu coseau etc. dar se putea lucra în grădină și la câmp.

Pregătirea spirituală pentru întâmpinarea Sfințelor Paști era încoronată prin spovedanie și Taina Sfintei Împărtășanii.

În orele de religie ținute de preot, școlarii primeau învățăturile necesare pentru a înțelege semnificația sărbătorilor și îndemnul de a lua parte la liturghie. În anii când în sat exista un învățător priceput, acesta organiza cu elevii cor bisericesc, cu care participa la desfășurarea slujbelor din duminici și sărbători. Un astfel de cor a instruit și condus cu succes, învățătorul Vasile Mocanu, absolvent de Cluj, originar din Desmir, în anii 1937-1942, când a fost mobilizat și trimis pe front în răsărit.

De prin clasa a V-a, părintele ne pregătea și, o dată pe an, în Postul Sfințelor Paști, ne mărturiseam și ne cuminicam, într-o anumită zi din vacanța de Paști, rezervată de preot anume pentru noi, elevii. Cred că prima dată când am luat parte la un astfel de eveniment excepțional, s-a întâmplat prin aprilie 1944, când anglo-americanii bombardau marile noastre orașe, în mai multe reprize pe zi, sirenele urlau și lumea fugea înnebunită către adăposturi. Atunci în satul nostru, Boju, slujea părintele Viorel Cristea, refugiat în septembrie 1940 cu toată familia din parohia Mihăiești de peste Cluj, sat care rămăsese sub ocupație horthistă. În acea primăvară, armatele sovietice intraseră în Bucovina și se apropiau de Cernăuți. Înfricoșați de moarte, foarte mulți bucovineni au fugit înaintea frontului. În acea zi în care prima dată m-am învrednicit să primesc Taina Sfintei Împărtășanii, au fost de față și s-au împărtășit și cei vreo douăzeci de copii, ai unor refugiați bucovineni care se aflau în trecere pe la noi.

Activitățile gospodărești în general și cele casnice specifice perioadei calendaristice de primăvară se desfășurau firesc,

ținându-se seamă de zilele de sărbătoare și de participarea la manifestările bisericesti organizate de-a lungul celor șapte săptămâni de post, mai ales de zilele cu mare încărcătură spirituală, din *Săptămâna Mare*.

Tinerii - feciori și fete - care, în post, nu aveau jocul din duminici și sărbători, și copiii își petreceau o mare parte din timpul lor liber, practicând jocuri. Cele specifice primăverii erau jocurile cu mingea, numite în Boju *de-a laptă*. Ele se practicau primăvara, de când starea vremii o permitea și până la Sfintele Paști, când reîncepea jocul *din câșlegile cu flori*. La jocul cu mingea, care cunoștea mai multe variante, participau copii de prin clasele primare, adolescenți și tineri - feciori și fete - fiecare în felul său, căci jocul permitea schimbări și adaptări pentru diferite situații.

Jocul *De-a laptă* se practica în genere sub două forme principale: lovirea adversarului cu mingea și lovirea mingii cu un baston, un fel de oină locală. La rândul lor, acestea cunoșteau mai multe variante. Pentru exemplificare, descriem sumar jocul *De-a laptă cu bota*. Acesta se practica de fete și feciori duminica după masă și în sărbători, în Postul Mare. Se formau două echipe din câte patru jucători; o echipă se numea *în bate* și una *afară*. Se măsură cu pasul un teren de formă dreptunghiulară. În cele patru colțuri ale terenului se făceau niște găuri numite *babe*, așa de mari încât în ele să încapă bine un călcâi de picior desculț sau unul de cizmă. Se trăgea la sorți care echipă să joace *în bate* și care *afară*. Echipa aflată *în bate* se așeza la *babe*, având în mâini câte un baston de mărimea unei cozi de sapă și ocupa *babele* cu călcâiul. Cei de *afară* se așezau lângă adversarii lor și aveau mingea pe care o aruncau unuia cu botă. Acesta trebuia s-o lovească și s-o trimită altui jucător cu botă, aflat la celălalt capăt al terenului. Cei cu bâtele aveau obligația să lovească mereu mingea și s-o trimită de la unul la altul fără ca ea să cadă. Când scăpau mingea, trebuiau să părăsească repede *babele*, să fugă rapid către coechipierul aflat în capătul opus al terenului, să se întâlnească la mijlocul distanței și să dea *ȚIC* cu bâtele, înainte ca adversarii să reușească a lua mingea și a o pune într-o *babă*. Dacă adversarii puneau mingea în *babă* înaintea de a se da *ȚIC*, echipele își schimbau locurile între ele. Lupta era pentru a ajunge *în bate* sau a rămâne acolo. Oricum, jocul continua câtă vreme participanții se simțeau bine.

Fetițele și fetele neintrate în joc (horă) jucau *Săritura* (*Șotronul*), dar cel mai frecvent joc al lor era *De-a bica* (*De-a pietricelele*). *Bica* este o pietricică ceva mai mare decât un ou de porumbiță. Bicile erau alese din pietrișul de râu sau erau făcute din bucăți de piatră albă cum e creta și ușor de prelucrat, prin

57.

M-am d'isat pânt-o pădure
Culegând bureți și mure,
Murea mn'is cărările,
Bureți supărările.
Mă dusăi înt-o pădure,
Culegând bureți și mure,
Murea mn'is cărările,
Bureți supărările.

De la Maria Buda, 70 ani,
Cupșeni, 2009

58.

Vai, săraci fet'ile mele,
Mult am răbdat pântru ele,
Să le rămâie avere.
Vai, Doamne, mult am
răbdat,
Numa' nu mn'i li-am lăsat,
Le-am făcut d'e cinst'e-n
sat.

De la Anuca Bodea, 83 ani,
Libotin, 2009

Du-t'e dor cu Murășu'

59.

Du-t'e, dor cu Murășu',
Nu-mi mai rumpe sufletu',
Du-t'e, dor, cu Târnavă,
Nu-mi mai rumpe in'ima.
In'ima mé-i t'in'erea,
Nu șt'ie ce-i dragost'ea.
Dragost'ea-i floare d'e t'ei,

Am gustat-o ș-amu' pt'ei.
Dragost'ea-i floare d'e mac,
Am gustat-o ș-amu' zac.

De la Anuca Bodea, 83 ani,
Libotin, 2009

Hore în șezătoare

60.

Fete, când vă măritați,
De părinți să ascultați,
Ascultați, ce vă spun ei,
Că feciorii-s tare răi!
C-on părinte bine spune,
Numa' nu-l ascultă nime'!
Tăt așé-am făcut și eu
Și vai, de norocul mneul!
Multe fete-s măritate,
Tinere și supărate,
Multe fete-s logodite,
Tinere și necăjite.
Și să duc la soacra-acasă,
Nici să mânce nu le lasă,
Că-s soacre de gură ré,
Nu te scapi ușor de ié!

De la Anastasia Gherman,
94 ani, Rohia, 2009

frecare pe o piatră dură, pentru a se rotunji și a avea aceeași mărime. La joc sunt necesare cinci pietricele. Jucătoarele caută o suprafață netedă și dreaptă pe care o curăță și apoi cele două, trei sau patru fete se așază în jurul locului ales în așa fel, încât să poată acționa cu mâna dreaptă. Se joacă astfel: o jucătoare ia în pumnul cele cinci bici, le scutură și le aruncă încet să se împrăștie puțin; o ia pe cea mai depărtată, o aruncă în sus; până pietricica revine, jucătoarea trebuie să ia de jos una sau mai multe bici și s-o prindă în palmă sau pe dosul palmei și pe cea care cade. Când greșește intră altă fată în acțiune. Acest joc impune mai multe figuri și combinații prin executarea căroră, fetele își arată măiestria. Pe măsură ce una câte una participantele comit greșeli, ele sunt eliminate din joc. Cea care rămâne singură e recunoscută drept câștigătoare și jocul se poate relua.

Sărbătoarea pascală trebuia întâmpinată cum se cuvine de către toată lumea. Mamele se gândeau din timp și găseau soluții pentru ca tineretul și copiii să se prezinte la Paști în haine noi cât mai frumoase. Grija cea mai mare se îndrepta către fete, mai ales, către cele tinerele care, după tradiție, urmau să intre în joc de Paști. Acestea își coseau încă din timpul iernii modele pe cămășile (iile) care trebuiau să fie luate la biserică și la joc, își cumpărau jumătăți (pantofi) noi, năfrâmi potrivite, mătăsuri și alte materiale pentru diferite piese de îmbrăcăminte. Băieții care la Paști intrau în joc și deveneau membri ai cetei feciorilor trebuiau să aibă îmbrăcăminte potrivită, nouă și frumoasă: clop negru de păr cu bertiță (panglicuță) înflorată, cu ținte aurii și argintii și cu mărgeluțe de toate culorile; cămașă albă împodobită cu coseli negre sau galbene la guler, pe piept și pe pumnușei (manșete); laibăr negru de postav cusut pe piept și pe dedesubt, cu flori de arnici roșu, verde și albastru; nădragi negri de postav, strânși pe picior ca să poată intra în cizmele negre din piele de vițel, cu tureacul tare și cu talpă groasă, numai bune de jucat românește; în jeb avea o năfrămuță mare, cusută frumos, de către drăguță, pe margini și în cornuri. Copiii, fete și băieți, se înnoiau cu clopuri, cămăși, rochiuțe și sandale. Ceilalți membri ai familiei își luau fiecare câte ceva, fie cât de puțin, numai să aibă vreun lucru frumos și nou de Sfintele Paști.

În *Săptămâna Patimilor*, joi și vineri participam cu toată însuflețirea la Denia celor 12 evanghelii și la Denia Prohodului Domnului. Ne plăcea, se înconjura de trei ori biserica, cu prapuri și lumânări aprinse.

Paștile erau o sărbătoare de prim rang, precum Crăciunul, deși în popor se zicea: *Crăciunul - sătulul, Paștile - săracile!* Aceasta arăta că majoritatea zdrobitoare a țăranilor era constituită din oameni săraci. Pentru ei Crăciunul era *Sătulul*, fiindcă atunci

se tăia porcul și rezervele de alimente adunate toamna existau încă. Paștile erau numite *Săracile*, pe bună dreptate, căci după o iarnă românească lungă și grea, în mijlocul primăverii, la Paști, rezervele erau împruțate: din porcul de la Crăciun mai existau doar câteva oase afumate și puțină slănină, în plus veneau niște ouă mici de la puicile din toamna trecută și apăreau alimentele de primăvară: urzicile, măcrișul, lăptucile și *doamna verdețurilor*-știvia, care însă, nu puteau concura cu: răciturile, cărnații, caltaboșii, chișca, sângeretele și colacii ritualici de Crăciun.

Sâmbăta Paștilor era destinată exclusiv pregătirilor gospodărești pentru sărbătorirea Învierii Domnului. Cine avea puțință, tăia mielul tradițional. Reținem aici faptul că mieii nu erau sacrificați în orice condiții. Mieluțe nu se tăiau, ci rămâneau de prăsilă; se tăiau berbecuți, dar numai dacă erau destul de mari. Familiile cu posibilități modeste tăiau câte două, un miel, împărțindu-l, să fie mai mult de gust decât pentru o masă bogată. Copiii erau trimiși pe fânate, să caute și să culeagă măcriș, verdeață care se folosea pentru înăcrirea ciorbei de miel. Pe lângă aceasta, se gătea drob sau miel umplut și friptură la cuptor. Unde era familie numeroasă, se prepara tocăniță de miel, cu verdețuri multe. În afară de pâinea obișnuită, gospodinele făceau pască, un fel de coptătură din aluat de cozonac, umplută cu multă brânză proaspătă, fie de oaie, dacă mieii fuseseră înțărcați, fie de vacă. Tot sâmbătă către seară erau fierte și vopsite ouăle. În unele case, ouăle erau fierte cu coji de ceapă și ieșeau galbene, roșii-maronii sau maro-închis, după cum erau cojile folosite. În cele mai multe gospodării se utilizau coloranți din comerț. Se prefera culoarea roșie. E sigur că într-o lungă perioadă de timp ouăle erau vopsite numai în roșu. Există o legendă conform căreia roșul utilizat la vopsirea ouălor ar simboliza sângele Mântuitorului. În deceniul al cincilea din veacul trecut, când copilăream în satul Boju, din Câmpia Transilvaniei, chiar dacă era vorba de mai multe culori, nu se zicea *vopsim* sau *feștim* ouă, ci *roșim* ouă.

De la slujbele de Înviere și din prima zi de Paști, îmi stăruie în memorie imagini încântătoare și stări sufletești încărcate cu emoții de neuitat. După obișnuința locului, pentru ca lumea să nu umble pe întuneric prin locuri rele, slujba de Înviere se oficia dimineața pe la orele 4-5, când ziua începea să se arate. De fapt, Sfânta Scriptură spune că marele eveniment al Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, s-a petrecut către ziuă și femeile au sosit la mormânt dimineața, când răsărea soarele. După terminarea acestei slujbe, se împărțeau paștile - pâine sfințită umezită cu vin - simbolizând trupul și sângele Mântuitorului. Era obicei ca paștile să fie puse ca dar de către o familie, gest creștinesc cunoscut din timp de către preot și consiliul bisericesc.

Doine de înstrăinare din Țara Lăpușului

La crășmuță la cetate

61.

Aaaa.....i, că la crășmuță la
cetat'e,

Bé o soră și c-un frate.

- Eeee...i, că să trăiești,
soruca mé!

- Să trăiești, că io n-oi bé.

- Spune-mi, soră, pentru
ce?

- Pentru ce m-ai măritat,

În satu' tău laudat,

După omu' blăstămat, mă,

Eeee, tăta noaptea zine bat.

Când îi pui ciorba de pui,

Îmi arată zdiciu-n cui.

Când îi pui ciorba de pește,

El cu zdiciu mă lovește.

Eeee,...i, că nu dă ca-nt-o
muiere,

Sânjele-n vale mere.

Sprijonește-l cu păharu'

Și mă-nfrică să-l beu iară.

Cum focuțu' eu l-oi bé,

Sânje din inima mé,

Cum focuțu' eu să-l beu,

mă,

Sânje din teptuțu' meu, mă.

De la Nicolae Pop, 78 ani,
Cupșeni

Într-o joi de dimineață

62.

Într-o joi de dimineață,
Pleacă Gheorghe la piață,
Ca să-și vândă a lui
nevestă.
În piață când o intrat,
Soția și-o și dat.
Și pă când o vinit acasă,
Copilașii l-o-ntrebat:
- Tată, unde-i mămuca?
- O rămas în piață,
Să vă cumpere dulceață.
O stat până desară,
Copiii l-o-ntrebat iară:
- Tată, cum de n-o vinit
mama?
- Lăsați, până mâine sară,
Că mă-nsor și v-aduc
mamă!
Coptiții o zâs:
- Pânt-o hoită de nevestă,
Ne-ai vândut mămuca
noastă.

De la Anastasia Gherman,
94 ani, Rohia, 2009

Tânăr sârbu' să-nsură

63.

Tânăr sârbu' să-nsură
Tânără sârbă luără,
Tânără, frumoasă, tare,
De nu are asemănare!
Tu, mîndruță, draga mé,
Io te-oi duce și te-oi vinde,

Pe lângă pâinea și vinul de trebuință, familia respectivă dădea vase noi și nefolosite, necesare la prepararea și împărțirea paștilor. Aceeași familie oferea *Prânzul Paștilor*, o masă bogată organizată în a doua zi de Paști, după ieșirea de la biserică, la care prin tradiție, luau parte preotul cu preoteasa, diacul și fătul, câțiva membri ai consiliului bisericesc, rudele și gazdele.

Dimineața, după slujba de Înviere, cineva din fiecare familie ducea paști acasă, cu o cană sau un pahar. Câte o bucățică din acestea, lua fiecare membru al familiei, în cele trei zile de Paști, după ce se scula și se spăla, dar nu pusese încă nimic în gură. După acest ritual creștinesc obligatoriu, urma cel al ouălor. Ne așezam în jurul mesei, în frunte cu tata. Mama aducea coșul cu ouă roșii, îl pune în mijlocul mesei, apoi venea cu celelalte bunătați. Noi copiii, cinci la număr, ne înghesuim mâinile în coș, căutând să le luăm pe cele vopsite mai frumos, necrăpate, având o formă puțin alungită și cu un vârf ascuțit, ca să reziste la cât mai multe ciocniri. Când ne ostioiam puțin, începea ritualul ciocnitului. Fiecare își potrivea oul în palmă, în așa fel încât să nu se spargă ușor. Zicând *Cristos a-nviat!* și răspunzând cu: *Adevărat c-a-nviat!* ciocneam pe rând toate ouăle luate din coș, până când unul singur rămânea nespert. Un astfel de ou, urma să fie folosit la ciocniri, cu alți copii din sat.

Când se trăgea clopotul chemând oamenii la liturghie, ne luam ouăle cele tari și niște monede grele și repede ne înfățișam în curtea din jurul bisericii, unde era plin de băieți de toate vârstele, de la cei mici de clasa întâi, până la cei mărișori, de clasa a șaptea. Fiecare avea la sine ouă și monede de cele bune și grele. Aceștia nu intrau în biserică, ci se aflau acolo *să miruiască* (câștigi) cât mai multe ouă roșii, lucru ce putea să fie împlinit în două feluri: prin înțelegere se ciocneau două ouă, cel care se spărgea era pierdut și trecea în buzunarul băiatului cu oul cel tare și, tot prin înțelegere, un ou putea să fie miruit, dacă se dădea în el cu un ban greu și moneda încresta oul intrând în el și rămânând înțepenită acolo. La aceste jocuri trebuia să fii cu ochii în patru pentru a nu te păcăli, căci unii copii aduceau cu ei ouă de lemn bine roșite, cu care câștigau destul, până se descoperea viclenia. Eu nu mă băgam în astfel de jocuri, deoarece știam că te poți înșela și aveam numai două-trei ouă, pe care nu doream să le pierd și să mi se și rădă în nas, însemnând că degeaba învăț eu bine la școală, când la "jocuri" nu mă pricep deloc. După masă, la vecernie, "jocul" continua însă, în număr restrâns.

În a doua zi de Paști, după-amiază, tot satul era prezent *În Deal*, locul tradițional de adunare, să vadă jocul. Acolo soseau deodată, pe la ora două: feciorii tinerei pregătiți să intre în joc, feciorii cei mari care cunoșteau bine jocul, îl organizau și

stăpâneau și cei “bătrâni” cu armata făcută, dar neînșurați; de asemenea, se prezentau fetele tinerele care tremurau ca varga, nefiind sigure că le vor chema *tizeșii*, să le bage în joc, fetele cele mari, gata de măritat, care aveau drăguți și una-două fete mai “bătrâne”, care mai trăgeau nădejde să se mărite în câșlegile ce vin. Nu peste multă vreme, locul de jucat era împresurat de mame, mătuși, cumnate, vecine și alte femei venite să vadă și să *biciulească* (aprecieze critic), lumea care se găsea acolo. Bărbații tineri, de curând înșurați erau strânși mai deoparte, așteptând să vadă cum va începe jocul și când vor socoti că e nimerit să intre și ei, ca să le arate începătorilor, cum se joacă românește.

Încheiem acest material, menționând că mai demult, probabil în anii de dinaintea Primului Război Mondial, prima zi de Paști era marcată și de un alt eveniment deosebit, care e bine să fie amintit aici, deși nu l-am trăit și nu l-am cunoscut direct. Este vorba de obiceiul cetei feciorilor de a-și alege *craiul*. După vecernie, adunați în curtea bisericii, feciorii se înțelegeau și-l alegeau crai pe acela dintre ei, care a ieșit primul cu plugul la arat. Acesta trebuia să fie un ins de frunte: harnic, de treabă, serios și cu autoritate în rândul feciorilor. Craiul se alegea pe un an de zile și el decidea în toate chestiunile privind viața și manifestările inițiate de ceata feciorilor, ținea legătura cu oficialitățile locale și obținea de la acestea diferite aprobări sau înlesniri, pentru activitatea cetei. Una dintre obligațiile principale ce-i reveneau era să mențină în rândul tineretului disciplina și o stare de bună-înțelegere permanentă. De aceea, el avea puterea de a pedepsi pe cei care, în perioada postului, se abăteau de la comportamentul cerut de bunul simț, specific comunității sătești. De regulă, pedeapsa consta în lovirea simbolică a vinovatului, peste tălpile picioarelor, cu o nua numită *prișcală*. *Prișcălirea* se aplica în fața cetei, de către unul din ajutoarele craiului, numai când acesta poruncea. După alegere, *craiul* își ospăta prietenii cu mâncare și băutură.

Pă sub poala codrilor,
La casa sârbenilor.
Duce-te-ai, sârbule, duce,
Duce-te-ai, sârbule, duce,
Pă sub poala codrului,
La casa sârbăului,
Să s-aleagă praf de tine,
Cum m-ai vândut tu, pe
mine,
De la casa mamei, dragă,
Ș-am ajuns femeie slabă.

De la Haristina Bud, 84 ani,
Boereni, 2009

La seceriș

64.

Cât îi soare, pă Răzoare,
Cât îi soare, pă Răzoare,
Nu auzi o horitoare, ei, hai,
Nu auzi o horitoare.
Pă când soarele sfințește,
Tată putoare horește, ei,
hai,
Tată putoare horește.

De la Viorica Țâțoc, 59 ani,
Răzoare, 2009